

Zagadnienia do egzaminu kierunkowego z socjologii 2015/16

Wstęp do socjologii:

1. Przedmiot zainteresowań badawczych socjologii; definicje *socjologii*; funkcje i znaczenie socjologii w życiu społecznym i instytucjonalizacja socjologii dyskursie naukowym.
2. *Grupa społeczna* i *wieź społeczna* – definicje, rodzaje, podstawowe elementy niezbędne do powstania i istnienia grupy, struktury wewnątrzgrupowe.
3. Formy aktywności społecznej człowieka: zachowanie, działanie, interakcja społeczna, stosunek społeczny.
4. Rodzina jako mała grupa społeczna i grupa pierwotna, współczesne przemiany rodziny i jej funkcji.
5. Organizacje formalne: celowe grupy formalne, biurokracja, patologie organizacji formalnych.
6. Socjologiczne definicje *kultury*, obyczaje, moralność i prawo jako podsystemy normatywne, wartości materialistyczne/postmaterialistyczne, subkultury, kontrkultury, kultura popularna, rola środków masowej komunikacji, nowe media.
7. Świadomość społeczna: język, odmiany świadomości społecznej (myślenie potoczne, religia, wiedza naukowa, ideologia, sztuka, opinia społeczna), patologie świadomości społecznej.
8. Socjalizacja pierwotna, socjalizacja wtórna, resocjalizacja, kulturowy ideał osobowości, role społeczne, tożsamość społeczna, kontrola społeczna, dewiacja, konformizm.
9. Instytucje społeczne: rodzina, religia, państwo, władza, edukacja.
10. Konsumpcja i *macdonaldyzacja*.
11. Zróżnicowanie i nierówności społeczne: nierówności a nierówności społeczne, źródła nierówności społecznych, stratyfikacja społeczna, warstwy społeczne, ruchliwość społeczna, społeczeństwa otwarte i zamknięte, klasy społeczne, underclass, współczesne typy zróżnicowania społecznego - kognitariat, digitariat, digital gap.
12. Ubóstwo i wykluczenie społeczne: ubóstwo bezwzględne i względne, oficjalne statystyki ubóstwa i subiektywna ocena ubóstwa, różne wyjaśnienia przyczyn ubóstwa, wykluczenie społeczne (ekonomiczne, polityczne, społeczne) i jego formy.
13. Naród jako przedmiot zainteresowania socjologii: naród a grupa etniczna, rodzaje grup etnicznych, ruchy narodowe w Europie i kształtowanie się państw narodowych, państwa wielonarodowe i narody wieloetniczne, konflikty etniczne, mniejszości etniczne i narodowe.
14. Zmiana społeczna, zmiana społeczna a rozwój i postęp, działania zbiorowe, działania masowe, ruchy społeczne.
15. Typy społeczeństw (tradycyjne, przemysłowe, poprzemysłowe), teorie modernizacji, konwergencji i zależności, globalizacja.

16. Zaufanie i kapitał społeczny: zaufanie i nieufność i ich (strukturalne oraz podmiotowe źródła), rodzaje kapitału społecznego, jasne i ciemne strony kapitału społecznego.

Historia myśli socjologicznej:

1. Pozytywizm i socjologia w systemie Augusta Comte'a (metoda pozytywna, klasyfikacja nauk, statyka i dynamika, prawo trzech stadiów).
2. System socjologii Herberta Spencera (społeczeństwo jako organizm, teoria organizacji społecznej, typologia społeczeństw).
3. Socjologia polityczna Alexisa de Tocquevilla (demokracja i arystokracja jako typy społeczeństw, społeczeństwo demokratyczne i niebezpieczeństwa „nowego despotyzmu”).
4. Materializm historyczny Karola Marksa (zjawisko alienacji, klasy społeczne i struktura klasowa, koncepcja rozwoju społecznego i rewolucji).
5. Socjologizm Emila Durkheima (społeczeństwo jako rzeczywistość *sui generis*, fakty społeczne i zasady ich badania).
6. Formy integracji społeczeństwa w socjologii Emila Durkheima (teoria religii, solidarność mechaniczna i organiczna, samobójstwo jako fakt społeczny, pojęcie anomii).
7. Psychologistyczna teoria społeczeństwa i działań ludzkich Vilfreda Pareta (działania logiczne i pozallogiczne, pojęcie rezyduów i derywacji, teoria krążenia elit).
8. Przełom antypozytywistyczny w naukach społecznych; pojęcie socjologii humanistycznej (antynaturalizm, interakcjonizm, postulat „rozumienia”).
9. Koncepcja socjologii „formalnej” Georga Simmla (pojęcie społeczeństwa, treść i forma społeczna, konflikt społeczny i jego funkcje).
10. Socjologia rozumiejąca Maxa Webera (pojęcie działań społecznych i ich podział, typy idealne).
11. Władza, panowanie, legitymizacja i państwo w socjologii polityki Maxa Webera (trzy czyste typy panowania).
12. Wizja historii i geneza kapitalizmu w koncepcji Maxa Webera (proces racjonalizacji, etyka protestancka, biurokratyzacja).
13. Weberowskie ujęcie struktury społecznej (klasy, stany, partie).
14. Pragmatyzm społeczny w socjologii amerykańskiej (myśl społeczna Williama Jamesa, Johna Deweya i Charlesa H. Cooleya, pojęcie grup pierwotnych).
15. Symboliczny interakcjonizm Georga H. Meada (gesty i symbole znaczące, pojęcie umysłu, społeczna koncepcja jaźni).
16. Socjologia humanistyczna Florianą Znanieckiego (źródła materiału socjologicznego, współczynnik humanistyczny).

Współczesne teorie socjologiczne:

1. Funkcjonalizm jako orientacja teoretyczno-metodologiczna. Klasyczny funkcjonalizm socjologiczny Talcotta Parsonsa.
2. Przykłady teorii funkcjonalnych. Analiza funkcjonalna Roberta Mertona. Funkcjonalna teoria stratyfikacji Kingsleya Davisa i Wilberta Moore'a?

3. Neofunkcjonalizm – charakterystyka (koncepcja N. Luhmanna, teoria J. Alexandra).
4. Różnice i podobieństwa między „dialektycznym” modelem konfliktowym Ralfa Dahrendorfa a „funkcjonalnym” modelem konfliktowym Lewisa Cosera.
5. Krytyczna teoria społeczeństwa – charakterystyka i przedstawiciele. Teoria M. Foucault, teoria J. Habermasa, teorie feministyczne – główne założenia.
6. Socjologie utylitarystyczne – charakterystyka.
7. Behawioryzm wymiany w ujęciu George'a C. Homansa i strukturalizmu wymiany w ujęciu Petera M. Blaua.
8. Teorie racjonalnego wyboru Michaela Hechtera i Jamesa Colemana.
9. Podejście neoinstytucjonalne w naukach społecznych.
10. Socjobiologia i psychologia ewolucyjna – charakterystyka.
11. Zróżnicowanie socjologii interpretatywnej. Wspólne założenia i obszary niezgody w różnych nurtach symbolicznego interakcjonizmu
12. Metodologia teorii ugruntowanej.
13. Główne założenia socjologii fenomenologicznej A. Schutzta.
14. Etnometodologia – założenia, metodologia i przedstawiciele.
15. Myśl socjologiczna Pierre'a Bourdieu.
16. Teoria strukturacji – charakterystyka.

Metody i techniki badań socjologicznych:

1. Perspektywa naturalistyczna i antynaturalistyczna i jej konsekwencje dla orientacji metodologicznej w socjologii.
2. Metoda a technika badawcza.
3. Funkcje badań naukowych w socjologii.
4. Rola introspekcji empatycznej (doświadczenie wewnętrzne) w praktyce badawczej.
5. Konceptualizacja badań: podstawowe elementy.
6. Operacjonalizacja i definicje operacyjne.
7. Wskaźniki. Typy wskaźników w badaniach socjologicznych. Moc wskaźników.
8. Pomiar. Istota pomiaru w badaniach socjologicznych. Skale pomiarowe.
9. Trafność i rzetelność pomiaru. Wybrane sposoby ustalania trafności i rzetelności narzędzi pomiarowych.
10. Zastosowanie skal w badaniach socjologicznych. Przykłady skal pomiarowych.
11. Kwestionariusz wywiadu a kwestionariusza ankiety w ilościowych badaniach socjologicznych.
12. Podejście jakościowe w badaniach socjologicznych.
13. Podejście ilościowe w badaniach socjologicznych.
14. Problematyka badań reprezentatywnych: próby losowe i nielosowe.
15. Eksperyment jako metoda badawcza: eksperyment laboratoryjny a eksperyment naturalny.
16. Analiza treści i analiza zawartości.